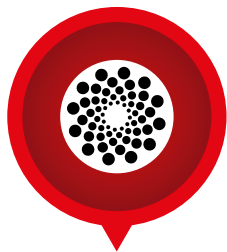

OPEN MINDED.

#10

KIEMEN VAN HET NIEUWSTE BRABANT

10

Dit jaar organiseerde BrabantKennis vier debatavonden over Het Nieuwste Brabant. We zijn het gesprek aangegaan met betrokken Brabanders. Achter kartonnen dozen vertelden zij improviserend en inspirerend over hun versie van het nieuwste Brabant. In deze reeks trendboekjes staan tien van deze Brabanders centraal die met hun verhaal een bredere trend of ontwikkeling symboliseren. In dit nummer stellen we onszelf de vraag: hoe *open minded* is Brabant op het gebied van duurzaamheid? Kijken Brabantse burgers kritisch naar zichzelf en nemen zij hun eigen verantwoordelijkheid? Staan ze open voor nieuwe, duurzame leefstijlen? Ad Vlems, initiatiefnemer van Ecodorp Boekel, vertelt over Brabanders met een open blik en *mind*. Over gedragsveranderingen en innovaties van onderop.

Joks Janssen, directeur BrabantKennis

HET NIEUWSTE BRABANT STREEFT NAAR ANDERS EN BETER.

Het Nieuwste Brabant is een bewuster Brabant. De toekomst staat in het teken van anders en beter in plaats van meer en verder. Kwaliteit in plaats van kwantiteit, circulair in plaats van lineair. Aspecten als 'kwalitijd' en gezondheid zijn onlosmakelijk verbonden met het groeiende duurzaamheidsbesef. Steeds meer Brabanders weigeren een haastig bestaan. Zij willen niet langer leven in een hyperactieve samenleving waarin het efficiënt gebruik van tijd een obsessie is. Mensen met veel 'kwalitijd' zijn gezonder, minder gestrest, productiever en creatiever en hebben daardoor meer mentale ruimte om zich in te zetten voor een betere, schonere wereld.

Protest

Klimaatverandering, verlies aan biodiversiteit, gezondheidsrisico's door fijnstof, stijging van de zeespiegel, plastic soep in oceanen en antibiotica in diervoeding: de opgaven van de eenentwintigste eeuw zijn groot. De samenleving

protesteert. Tegen de expansie van de intensieve veehouderij, tegen gaswinning en schaliegasboringen óf tegen onvoldoende bescherming van de overheid.

Zo werd onlangs de Nederlandse staat aangeklaagd door Milieustichting Urgenda en negenhonderd mede-eisers. Zij zijn van mening dat de overheid burgers onvoldoende beschermt tegen de gevolgen van klimaatverandering en eisen maatregelen ter voorkoming van het opwarmen van de aarde. Volgens hen kan het leven op aarde in de tweede helft van deze eeuw zeer onaangenaam worden als de aardbol meer dan twee graden opwarmt. Om dit te voorkomen moet de CO₂-uitstoot vóór 2020 met 40 procent zijn teruggedrongen.

Meerdere Brabantse partijen tonen inzet en daadkracht met het Brabantse Energieakkoord. Om in 2050 klimaat- en energieneutraal te zijn, worden tot 2021 40.000 woningen energieneutraal gemaakt, gaat de industrie 10 procent van haar energie opwekken via zonnepanelen en zet ook de landbouwsector zich actief in.

**DE OPGAVEN VAN
DE EENENTWINTIGSTE
EEUW ZIJN GROOT.**

**DUURZAAMHEID IS EEN
HOT TOPIC IN BRABANT.**

Burgers nemen zelf initiatief

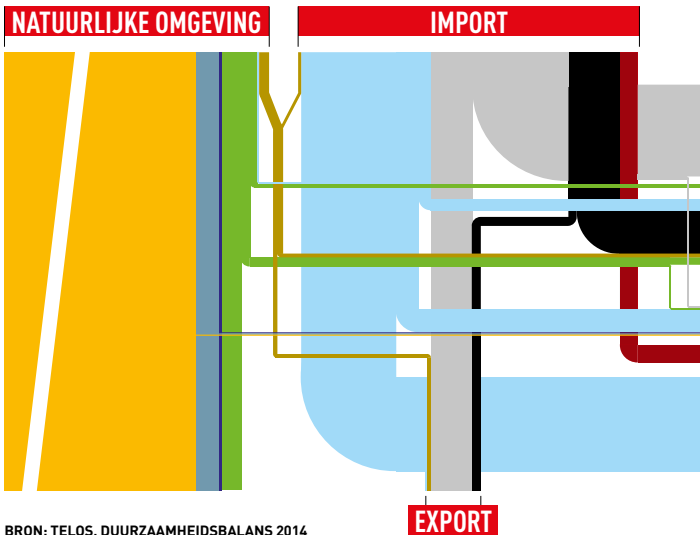
In Brabant groeit daarnaast het aantal duurzame initiatieven van onderop. Initiatieven van individuele burgers en coöperaties met grote aandacht voor de milieuproblemen van de eenentwintigste eeuw. Deze *change agents*, vertegenwoordigers van het nieuwste Brabant, voelen zich verantwoordelijk. Een verschil met vroeger. Tussen 1970 en 1995 was het beleid voor milieu, natuur, landschap en duurzaamheid in Brabant vooral een zaak voor overheid en actiegroepen en vanaf 1995 voor ondernemers met duurzame innovaties. Nú nemen burgers ook zelf actie. De eerste gedragsveranderingen zijn al waarneembaar: steeds meer burgers kiezen voor een soberdere leefstijl, veelal een keuze voor minder. Minder autorijden of minder vleeseten. In het Brabantse land wemelt het bovendien van de *bottom-up* initiatieven. Van het zelf opwekken van energie tot het bezit van aandelen in zonne- of windmolenparken. Burgers hebben steeds vaker de touwtjes in handen.

ENERGIEGEBRUIK

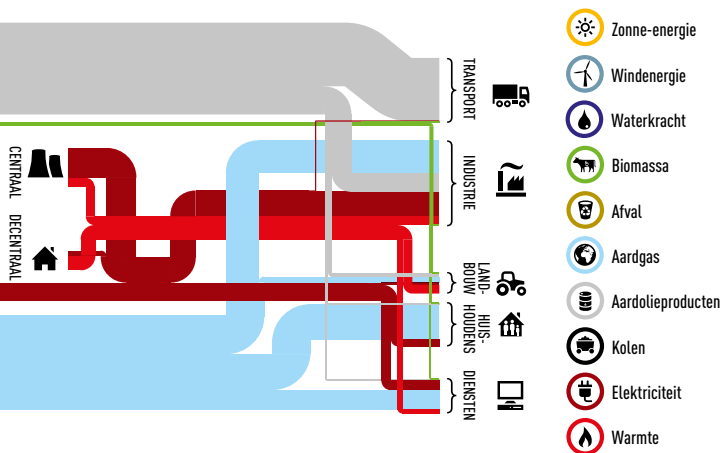
Een open mind als basis voor verandering

In Brabant bestaat een voedingsbodem voor verandering. Al zoekend en tastend wordt de weg naar duurzaamheid ingeslagen. Toch is schoon en duurzaam consumeren nog lang niet voor iedereen de nieuwe normaliteit. Voor veel mensen doet hun huidige levensstijl nog geen pijn. Ook zien zij nog weinig nut

ENERGIEBALANS NOORD-BRABANT 2011

in het streven naar meer duurzaamheid. *Global warming* is te abstract. Twee graden opwarming? Een zacht klimaat is toch fijn? Bij het gezond achterlaten van de aarde voor volgende generaties is het van belang dat alle burgers zich bewust worden van de impact van hun keuzes. Hierbij is de *open mind* van de Brabander, het openstaan voor nieuwe inzichten en de wil om te veranderen, allesbepalend.

-
- A photograph of a dead bird, possibly a grebe, lying on dark, textured ground. The bird's head is on the left, showing a long, dark beak and a brownish head. Its body extends to the right, with brown and white feathers visible. The background is a dark, granular surface, likely asphalt or gravel.
- Om de wereld te verduurzamen is krachtenbundeling tussen overheden, burgers, onderwijs en bedrijfsleven noodzaak. Het Brabants Energieakkoord is hiervan een mooi voorbeeld. Welke rol ziet de provincie nog meer voor zichzelf weggelegd?
 - Onlangs werd de Nederlandse staat aangeklaagd door burgers. Volgens hen beschermt de overheid de samenleving onvoldoende tegen klimaatverandering. Hoe kijkt de provincie naar deze kwestie en welke rol kan de provincie spelen in bijvoorbeeld het opschalen van kleine, lokale initiatieven?
 - Consumenten staan er vaak niet bij stil dat hun keuzes in de winkel direct raken aan een duurzamere inrichting van onze samenleving. Verantwoord eten is goed voor mens en aarde. Hoe kan de provinciale overheid gedragsverandering bij burgers stimuleren?

VRAGEN & DILEMMA'S

INTERVIEW AD VLEMS

Zeven jaar geleden werd in Brabant een jongetje geboren, genaamd Luuk. Ad Vlems (51) en Monique Vissers (41) voelen een grote verantwoordelijkheid voor de toekomst van hun zoon. Ze willen hem laten opgroeien in een schone wereld. Zo ontstaat het idee voor Ecodorp Boekel, een duurzame en zelfvoorzienende leefomgeving met innovatieve oplossingen om klimaatverandering, milieuvervuiling en uitputting van hulpbronnen tegen te gaan.

Kijk naar de lucht, wijst Ad Vlems. Er zijn wolkenformaties die vroeger niet bestonden. Door de opwarming van de aarde verandert de wereld ingrijpend. De zeespiegel stijgt, de kans op weerextremen en natuurrampen neemt toe, de biodiversiteit daalt en oogsten gaan verloren. Gelukkig zijn er ook oplossingen. De samenleving bevindt zich op een kantelpunt. Met het ecodorp willen we de wereld inspireren om mee te bewegen naar duurzaamheid.

DOOR DE OPWARMING VAN DE AARDE
VERANDERT DE WERELD INGRIJPEND.

Tienduizenden ecodorpen

Wereldwijd bestaan er tienduizenden ecodorpen, waarvan vierduizend in Europa. Door de strikte regelgeving en dure grondprijzen waren er tot voor kort geen ecodorpen in ons

land. Inmiddels zijn er drie Nederlandse ecodorpen, in Bergen, Olst en Boekel, en zoeken nog twaalf ecodorpgroepen een geschikte locatie.

HET ECODORP WIL DE WERELD INSPIREREN OM MEE TE BEWEGEN NAAR DUURZAAMHEID.

Waarom Boekel? Omdat de burgemeester ons deze landelijke en bosrijke locatie gunde. Boekel is innovatief en staat bekend om het opzoeken van de grenzen van de wet, in het voordeel van de burger. De gemeente heeft vertrouwen in burgers en geeft hen verantwoordelijkheid.

Praktijkvoorbeeld duurzame ontwikkeling

Ecodorp Boekel, initiatief van koepelorgaan Ecodorp Brabant, is aangesloten bij Global Ecovillage Network, een adviesorgaan van de Verenigde Naties. De VN heeft ecodorpen uitgeroepen tot een van de beste praktijkvoorbeelden van duurzame ontwikkeling. Bij het ministerie van Binnenlandse Zaken werd ons ecodorp, zeer verrassend, vergeleken met een Formule 1-wagen. Raceauto's zijn innovatief. Sommige ontwikkelingen, zoals cruisecontrol, belanden vanuit de F1 in 'gewone' auto's, andere ontwikkelingen niet. Niet iedereen wil in een ecodorp wonen, maar veel van onze innovaties komen wel in de 'gewone' samenleving terecht.

**DE NATUUR HEEFT
AL VEEL PROBLEMEN
OPGELOST**

**WAAR DE MENS NOG
MEE WORSTELT.**

Biobased bouwen

Vlems hoopt onder meer de bouwsector enthousiast te maken. Deze sector evolueert traag, vertelt hij. Wat een bouwer niet kent, gebruikt hij liever niet. Openstaan voor vernieuwing, een *open mind* hebben, is belangrijk. *Biobased* bouwen, met organisch en hernieuwbaar materiaal, heeft de toekomst. Denk aan leem, stro en (rond)hout. Of aan industriële hennep, wat goed isoleert. De hennepplant groeit binnen zes maanden uit tot een volwaardig product en neemt veel CO₂ op. Bovendien produceert een hennepveld vijftienvijf keer meer zuurstof dan een normaal bos.

BIOBASED BOUWEN, MET ORGANISCH
EN HERNIEUWBAAR MATERIAAL,
HEEFT DE TOEKOMST.

Ecodorp Boekel heeft samen met bouwkundestudenten van de Technische Universiteit Eindhoven 32 fictieve, duurzame woontorens ontworpen op basis van de wensen van ecodorpers. Toen de studenten ontdekten dat ze geen staal en beton mochten gebruiken, reageerden ze: 'Onmogelijk!' Een cursus strobalenbouw in een ecodorp in Duitsland gaf hen nieuwe inzichten. Ook op het gebied van landbouw is innovatie nodig. Met een voedselbos van vijfhonderd

verschillende gewassen willen we een permacultuur opzetten. Bij een permacultuur versterken planten elkaar. Het is klimaatbestendig omdat, of het nu droog of nat is, er altijd gewassen zijn die voedsel produceren. In een permacultuur stijgt de biodiversiteit. Het trekt vogels en bijen aan. Belangrijk, want Einstein zei ooit: 'Als de bijen uitsterven, sterft de mensheid binnen vier jaar.'

Circulaire economie

Op het terrein streven we tevens naar een circulaire economie, met maximaal hergebruik van producten en grondstoffen. Een voorbeeld is de start van een tilapiakwekerij. De tilapia, een vegetarische vis, krijgt ons groenteafval. We pompen de ontlasting van de tilapia uit het water en geven dit aan bacteriën en wormen die er voedingsstoffen van maken voor onze gewassen. Als de tilapia zich voortplant, levert deze methode ons naast groente- ook vismaaltijden op.

Een andere belangrijke term is *biomimicry*, het nabootsen van natuurlijke processen. Wij laten bijvoorbeeld ons afvalwater filteren door planten, met behulp van een rietbedfilter. De natuur heeft al veel problemen opgelost waar de mens nog mee worstelt. Zo maken termieten in hun heuvels gebruik van duurzame koelmethode en produceren spinnen draden sterker dan staal. Als ecodorpers zijn wij geïnspireerd door zwermen vogels. Vrij en flexibel bewegen we mee met de stroom, nieuwsgierig naar wat het moment ons brengt.

(H)echte gemeenschap

Mijn ideaal is een samenleving die zorgzaam, zelfvoorzienend en verbindend is. Geen haast, spanningen of verplichtingen, zegt Vlems. Het ecodorp is een (h)echte gemeenschap. We leven samen en zorgen voor elkaar. Als er iemand ziek is, bereiden we een pannetje eten. In dat opzicht gaan we terug naar het oude Brabant. Ook vanwege ons gezellige, gemoedelijke en gastvrije karakter. We zijn een open organisatie, willen delen. Iedereen is welkom.

Ecodorpers streven naar duurzaamheid. We gaan daarin niet tot het uiterste, dan ben je geen voorbeeld meer. Strijden voor een betere wereld, dat missionarisachtige, werkt averechts. Wanneer mensen zelf de gevolgen van klimaatstijging ontdekken en de hoge energie- en voedselprijzen in de portemonnee voelen, willen ze vanzelf anders gaan leven en staan wij klaar om onze kennis te delen.

Ecodorp Boekel is het initiatief van Ad Vlems en Monique Vissers. In de zomer van 2015 start een groep van twintig ecodorpers met de bouw van het innovatieve dorp. Er komen onder meer duurzame woningen, werkplekken, een buurthuis, permacultuurtuin, voedselbos, polydome, boomhuttenhotel, natuurlijke zwembijver en educatiecentrum. www.ecodorpboekel.nl

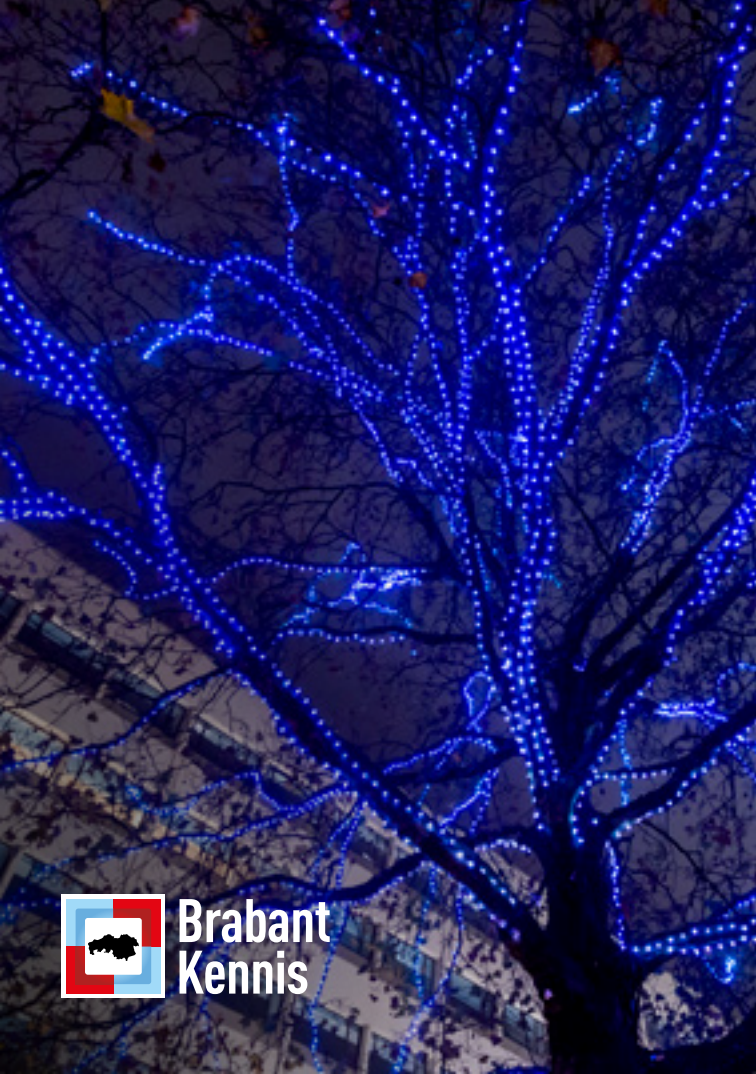
A green and black tractor is parked in a field of green plants. In the foreground, a green plastic basket is filled with red and green apples. The background shows trees and a building under a clear sky.

MIJN IDEEAAL IS
EEN SAMENLEVING
DIE ZORGZAAM,
ZELFVOORZIENEND
EN VERBINDEND IS.

Colofon

Uitgave BrabantKennis, mei 2015, info@brabantkennis.nl, www.brabantkennis.nl, [@brabantkennis](https://www.facebook.com/brabantkennis) Tekst Sara de Kort
Eindredactie Heidi Buijtelts Ontwerp Total Public Fotografie Willeke Machiels, Marc Bolsius, Chris Jordan, Citizencrump
Druk Kampert Nauta

BrabantKennis is het platform waar strategische kennis van en over Brabant wordt verzameld, ontwikkeld en gedeeld. BrabantKennis staat voor onafhankelijk vooruitdenken; het bekijkt de toekomst van de Brabantse samenleving vanuit wisselend perspectief. Naast het verzamelen en analyseren van data, het opstellen van trendverkenningen en scenariostudies, voedt BrabantKennis ook het publieke debat met discussies en lezingen. Volg ons op www.brabantkennis.nl of op Twitter [@brabantkennis](https://www.facebook.com/brabantkennis).

**Brabant
Kennis**